

3 Kända ombyggnader, förändringar och underhållsarbeten

3.1 Källor och litteratur

Rosell, Ingrid, *Öregrunds kyrka, Upplands kyrkor 105*, Uppsala 1975. (UK)

Vägvisare till kyrkorna i Uppsala län, Uppsala 1997 (VV)

Upplandsmuseets arkiv: Handlingar i topografiska arkivet. (UM)

3.2 Kronologisk förteckning

Årtal	Händelse	Källa
1490-talet	Kyrkan började uppföras som en rektangulär, tornlös gråstenskyrka. Den försågs senare med ett vapenhus i söder.	VV s 187 UK s 5
1652	Kyrkan skadades vid en stadsbrand.	UK s 6
1664	Altarskåpet, tillverkat omkring 1450, skänktes till kyrkan S Klara kyrka i Stockholm.	UK s 8
1680-talet	Kyrkans yttermurar har varit rappade åtminstone sedan 1680-talet då fasadputsning nämns i kyrkans äldre handlingar. På 1680-talet gjordes även en allmän reparation då nya fönster insattes.	UK s 4
1691	Vapenhuset förstörades och byggdes till åt väster för att rymma det Braskas gravkoret. Vapenhusets port byggdes om.	UK s 5
1705	En ljuskrona av mässing med 8 armar skänktes till kyrkan.	UK s 10
1707	En läktare byggdes. Den förstördes i branden 1719.	UK s 9
1719	Öregrund härjades av ryssarna som brände ner staden. Kyrkan skadades svårt och efter branden stod den taklös utan sakristia. Valven förstördes och inredningen brann upp.	UK s 6
1723	Ett par decenniers kontinuerliga underhålls- och reparationsarbeten inleddes.	UK s 6
1724	Ett nytt tegeltak lades på kyrkan.	UK s 6
1729	Predikstolen tillverkades av bildhuggaren Johan Pouset. Han tillverkade även två pyramider av trä.	UK s 8
1734-37	Sakristian uppfördes. Den ersatte en äldre sakristia som förstördes i 1719 års brand.	UK s 5
1736	Klockstapeln byggdes upp efter branden 1719.	UK s 13
1763-64	Inredningen förnyades till stor del. Ny altaruppsats och läktare tillkom. Nummertavlorna skänktes till kyrkan. En ny sluten bänkinredning sattes in.	UK s 6, 8 f
1768	En ny kyrkogårdsmur uppfördes.	UK s 13
1769	En ljuskrona med sju armar skänktes till kyrkan.	UK s 10
1805	Sex ljusplåtar av mässing donerades till kyrkan.	UK s 10
1819	Kyrkfönstren upphöggs och förstörades. Taket täcktes om med spån. Murarna rappades och vitkalkades. Reparation av bänkar och golv utfördes.	UK s 4 UK s 6
1836	Ny orgel tillverkades av orgelbyggaren Pehr Gullbergsson.	UK s 9
1839	Gråstensmuren runt kyrkogården byggdes om.	UK s 13
1853	En större invändig reparation utfördes. Inredningen målades och reparerades.	UK s 6

1880-t	Kyrkogårdsmuren revs och ersattes av häckar.	UK s 13
1890-t	Kyrkans öppna bänkinredning insattes. De äldre 1700-talsbänkarnas skärmar och dörrar återanvändes som väggpanel. Korbänkarna behölls.	VV s 187
1914	En omfattande restaurering genomfördes under ledning av arkitekten Anders Roland. Läktaren sänktes och försågs med nya trappor. Nytt orgelverk sattes in. Kyrkans vitkalkades invändigt. Inredningen målades och renoverades. En värmekammare byggdes väster om sakristian, med en varmluftsanläggning som blåste in luft i kyrkan genom ett galler i norra muren. Två ljuskronor donerades till kyrkan.	UK s 6 f UK s 10
1935	Sakristian restaurerades.	UM
1949-talet	Den nuvarande kyrkogårdsmuren tillkom.	UK s 13
1945	Innertaket målades eftersom färgen flagnade. Väggarna kalkades med Helsingborgskalk.	UM
1955	Konservator Sven Carlsson erhöll Riksantikvarieämbetets tillstånd att konservera ett par pyramider från 1725.	UM
1956	En elektrisk varmluftsanläggning installerades i kyrkan.	UM
1958	Orgeln renoverades av orgelbyggaren Frede Aagaard.	UK s 10
1961-62	Arkitekt Bengt Härlin upprättade ett förslag till ändringar i sakristian. Blå gällde det byggande av wc och dörr på norrfasaden. Arbetet genomfördes 1962	UM
1966	Ny dopfunt av granit anskaffades.	UK s 10
1968	Inredningen målades om: altarringen, läktarbarriären och bänkarna.	UM
1974	Ljuskronan av glasprismor i sakristian restaurerades.	UK s 10
1979	Innertaket målades. Den tidigare övermålade stjärndekoren på takfrisen togs fram och konserverades. Den gamla varmluftsanläggningen från 1956 byttes ut mot elektriska bänkvärmare och radiatorer.	UM
1981	Fasadrenovering utfördes. Lagning och avfärgning gjordes med kalkbruk och kalkfärg.	UM
1985	Klockstapeln renoverades. Den fick ny spåntäckning och målades. Brottsförebyggande åtgärder i form av märkning och dokumentation av inventarier.	UM
1988	Länsstyrelsen godkände ett förslag till grindar i två muröppningar på kyrkogården upprättat av arkitekt Björn Nilsson, Öregrund.	UM
1990-91	En större invändig restaurering genomfördes enligt förslag av arkitekt Björn Nilsson, Öregrund. De främre bänkraderna togs bort och där lades nytt kalkstensgolv. Bänkar togs bort även under läktaren. I vapenhuset byggdes wc i ett förråd. Nytt antependieskåp placerades på läktaren. Läktarräcket höjdes med en rundstäng. Invändiga väggar vitkalkades. Inredningen målades om. Konservatorsarbeten omfattade altarring, altaruppsats, predikstol och läktarbarriär. Konservator var Sven-Olof Carlsson, Gimo.	UM
1989	Länsstyrelsen i Uppsala län gav tillstånd till gallring av träden på kyrkogården.	UM
1992	Utvändiga arbeten som omfattade fasadrenovering, omläggning av takspån samt fönsterrenovering. Putslagning och avfärgning gjordes med kalkbruk och kalkfärg. Spåntaket lades om med spjälkade spån. Tegeltaket på sakristian lades om med nya tegelpannor. Portar tjärades.	UM

1996	Sakristian gjordes om till kapell. En del av läktaren gjordes om till sakristia. Orgeln flyttades fram mot läktarbarriären. Förslag till förändringarna upprättades av arkitekt Jerk Alton, Kumla.	UM
2007	Knäfallet på altarringen byggdes om för ökad bekvämlighet. Nya diskreta spotlightarmaturer placerades på taklisten. Fasadbelysningen byttes ut. Ny styrenhet med dimmer placerades i pulpeten under läktaren.	UM
2008	Installation av bergvärme påbörjas sommaren 2008.	UM